

Večný notársky kandidát

K vekovej disproporcii v notárskej praxi

Príspevok sa zaoberá právne neupravenou súvislosťou medzi vekom uchádzača o zápis do zoznamu notárskych kandidátov a zákonným vekovým obmedzením výkonu notárskeho úradu. Poukazuje na aplikačný excés v podobe fenoménu „večného notárskeho kandidáta“ a formuluje úvahy de lege ferenda smerujúce k odstráneniu identifikovanej legislatívnej medzery.

1. Úvod

Pojem kandidát (*candidatus*) sa bežne používa na označenie osoby, ktorá sa uchádza o určitú funkciu, členstvo, hodnosť či inú formu uznania, prípadne je na takúto pozíciu navrhovaná. V tradičnom ponímaní ide o dočasný status – získaním funkcie alebo ukončením výberového procesu kandidatúra zaniká. Tento predpoklad očividne neplatí v prípade tzv. „večného notárskeho kandidáta“, fenoménu, ktorý sa v ostatných rokoch začal objavovať v súvislosti s generačnou výmenou notárov.

Ide o situáciu keď bývalý notár po dosiahnutí zákonom určenej vekovej hranice (predtým 67 teraz 70 rokov) ukončil výkon notárskeho úradu a ale v notárskej činnosti naďalej pokračuje ako notársky kandidát. Na prvý pohľad sa to môže javiť ako právny nezmysel, ale reálna existencia takýchto prípadov svedčí o opaku.

2. Podstata problému a jeho vznik

Notársky poriadok neustanovuje vekový limit pre zápis do zoznamu notárskych kandidátov. Absencia takejto právnej úpravy v praxi umožňuje, aby niektorí bývalí notári po dovŕšení veku rozhodujúceho pre výkon notárskeho úradu požiadali prostredníctvom aktívneho notára Notársku komoru Slovenskej republiky o zápis do zoznamu notárskych kandidátov. Po vykonaní zápisu potom pôsobia u tohto notára v postavení notárskeho kandidáta, ktorý ich môže písomne splnomocniť na vykonávanie všetkých úkonov, ktoré sú predmetom notárskej činnosti.

Hoci uvedený postup nemožno bez ďalšieho kvalifikovať ako protiprávny, z materiálneho hľadiska vyvoláva závažné pochybnosti. Ak je do zoznamu notárskych kandidátov zapísaná osoba, ktorá vzhľadom na svoj vek už nespĺňa predpoklady na vymenovanie za notára, inštitút notárskej kandidatúry tým stráca svoj základný účel. Domnievam sa preto, že uvedený postup je konaním *in fraudem legis*, keďže účelovým využitím legislatívnej medzery sleduje dosiahnutie výsledku, s ktorým zákonodarca zjavne nepočítal.

Fenomén „večného notárskeho kandidáta“ sa začal objavovať až po roku 2013, keď bol poslaneckým návrhom zákona JUDr. Renáty Zmajkovičovej zavedený vekový limit 67 rokov pre výkon notárskeho úradu, ktorý nebol systémovo previazaný s určením vekového obmedzenia pre zápis do zoznamu notárskych kandidátov. Ani neskorší návrh poslanca

Miroslava Čellára z roku 2024, ktorým bol vekový limit zvýšený na 70 rokov, tento nesúlad neodstránil. Zákonodarca opätovne upravil len vekový limit pre výkon notárskeho úradu, bez reflexie dôsledkov na postavenie notárskych kandidátov.

V dôsledku toho vznikla -a doteraz trvá - paradoxná situácia, keď **notár nemôže vykonávať notársky úrad po dovŕšení 70 rokov veku, zatiaľ čo notárskym kandidátom môže byť aj osoba vo výrazne vyššom veku.**

3. Interpretčné a aplikačné možnosti preklenutia legislatívnej medzery

Aj v súčasnosti môže stavovská samospráva zohrať významnú úlohu pri preklení takto vzniknutej legislatívnej medzery. Notárska komora Slovenskej republiky by pri posudzovaní žiadostí o zápis do zoznamu notárskych kandidátov nemala vychádzať výlučne z formálneho splnenia zákonných podmienok, ale mala by prihliadať aj na zásady vyjadrené v Etickom kódexe notára, ktoré predstavujú relevantné interpretačné východisko pre zodpovedné rozhodovanie v hraničných prípadoch.

Rovnako by mal aj notár, ktorý žiada notársku komoru o zápis takéhoto quasi kandidáta do zoznamu notárskych kandidátov zodpovednejšie zvážiť, či jeho žiadosť nie je v rozpore s požiadavkou rešpektovania profesijných a etických štandardov, najmä ak je zrejmé, že daná osoba objektívne nedokáže naplniť účel a zmysel notárskej kandidatúry.

Napokon aj sám bývalý notár by mal reflektovať, že akákoľvek snaha o obchádzanie zákona je nezlučiteľná s princípmi právnickej etiky a popiera hodnoty, na ktorých je výkon notárskeho povolania založený, pričom takýmto konaním fakticky degraduje aj vlastné spoločenské postavenie a autoritu vyplývajúcu z výkonu notárskeho povolania.

4. Návrh *de lege ferenda*

Z hľadiska *de lege ferenda* možno preto za vhodné riešenie preklenutia legislatívnej medzery považovať explicitné ustanovenie vekovej hranice pre zápis do zoznamu notárskych kandidátov. Zvážiť by bolo možné aj takú právnu konštrukciu, podľa ktorej by zápis do zoznamu nebol prípustný v prípade uchádzača, ktorý už dosiahol vek znemožňujúci jeho budúce vymenovanie za notára. Takto koncipovaná právna úprava by prispela k zachovaniu vnútorného súladu právnej regulácie a eliminovala by priestor na účelové obchádzanie zákona.

Obdobné legislatívne riešenie by pritom mohlo byť relevantné aj vo vzťahu k ďalším regulovaným právnickým povolaniam vykonávaným v postavení samostatne zárobkovo činných osôb, pri ktorých právny poriadok doposiaľ nestanovil vekové limity výkonu činnosti, napríklad pri súdnych exekútoroch.

JUDr. Marian Miki
emeritný notár

